

”Me ollaan tavallisia ihmisiä, mitä eroa onko muslimi vai ei!”

Abdi Cisman, Elina Niinivaara & nuorten työryhmä

Umiira: Mun mielestä perhe on ylempänä [tärkeysjärjestyksessä].

Shukulaatiina: Ja uskonto.

Buur Fuule: Mä ehdotan että terveys on ensimmäinen. Jos et oo terve et pysty palvelemaan sun uskonnossa. Kaikki lähtee tästä!

Keskustelemme nuorten kanssa siitä, mitkä asiat ovat heille elämässä tärkeimpiä. Me – Abdi, nuorisotyöntekijä ja itsekin nuori muslimi, sekä Elina, tutkija – olemme kutsuneet koolle nuorten työryhmän tekemään tähän lehteen nuorten puheenvuoroa.¹ Kysyimme heiltä, minkälaista heidän arkielämänsä muslimina tai muslimiksi oletettuina on Suomessa. Mitä asioita he toivoivat tutkijoiden ymmärtävän elämästään ja nostavan tutkimuksen tai julkisen keskustelun aiheiksi? Mitkä kysymykset heitä puhuttavat ja pohdittavat? Paikalle ovat saapuneet nuoret naiset Anisa (18), Shukulaatiina (19) ja Umiira (18), jotka ovat kotoisin Somaliasta, nuorukaiset Pablo (22) ja Lord (22) Kongosta, Hamed (21) Afganistanista sekä Buur Fuule (23) myös Somaliasta.² Suomessa heistä toiset ovat asuneet yli kymmenen vuotta, toiset alun neljättä. Osa opiskelee, osa on jo töissä. Buur Fuulella on oma perhe, mutta muut ovat naimattomia ja moni asuu vielä vanhempiensa kanssa. Suurin osa on muslimia, mutta Pablo ja Lord ovat kristittyjä. Yhteistä keskustelumaaperää lähdemme etsimään kunkin elämän tärkeimmistä asioista, joita kirjoitamme pa-

perilapuille ja järjestelemme yhdessä. Laput siirtyvät keskustelun myötä milloin ylempäs tärkeysjärjestyksessä, milloin alemmas, väliin rinnakkain ja sitten taas uuteen järjestykseen.

Lord: Mulle on tärkeää tällä hetkellä se, että mä saan elää tällä maapallolla. Että mulla on kaikki läheiset, perhe, ja että kaikki on kunnossa.

Dialogisuus määrittääkin ryhmän koko työskentelyä. Nuoret tuovat rohkeasti esiin myös vastakkaisia näkemyksiä, keskustelevat, puolustavat, mutta myös muuttavat mielipiteitään. Heidän kokemuksensa ja ajatuksensa elämästä Suomessa ovat kaikkea muuta kuin yhtenäiset, vaikka heitä yhdistääkin syvä uskonnollisuus, se että on ”oikeasti uskovainen”.

Pablo: Mä sanoisin että 80–90 prosenttia suomalaisista ei ole oikeasti kristittyjä. Vaikka mä oon kristitty, en muslimi, ei se tarkoita et meillä on [suomalaisien kanssa] sama uskonto. Minä itse kunnioitan kaikkia uskontoja, myöskin muslimia, uskon että molemmat uskonnot on oikein. Mut mä tarkoitan oikeeta uskontoa.

Nuorten käymien keskustelujen suoruuksien ja moniäänisyys on herättävää, ja sen kautta rakentuu myös tämän puheenvuoron keskeisin oivallus. Nuoret nostavat puheenvuoromme otsikoksi Anisan huudahduksen, josta välittyy yhdellä kertaa kaksi asiaa. Se on yhtäältä vaatimus – nähkää meidät ennen kaikkea

yksilöllisinä ihmisinä toisten joukossa, ei kategoriana – ja toisaalta toteamus – ”muslimius” on tavallinen asia, ei muista ihmisistä ja arkielämän peruskysymyksistä irrottava tekijä. Siinä missä muutkin asiat, uskonto ja sen eläminen arjessa on pohdinnan, keskustelun ja merkitysten rakentamisen aihe ja aines.

Näkyvyys ja asema julkisissa tiloissa ja keskusteluissa

Puheenvuorossa on Anisan huudahduksen tavoin kaksi puolta: tässä ensimmäisessä osiossa nuoret pureutuvat siihen, minkälaisia kokemuksia heillä on asemastaan yhteiskunnassa. Kysymyksiksi nousevat, miten muut suomalaiset heitä kategorisoivat ja millä perusteilla, minkälaisia syrjinnän kokemuksia heillä on, ja millä tavoin julkinen keskustelu terrorismista koskettaa heitä.

Oletuksia, avoimia kysymyksiä, piilokysymyksiä – nuorten asemoiminen rodullisiin hierarkioihin

Buur Fuule: Mua ei tunne että olenko mä muslimi.
Elina: Eli ei tunnu siltä et ihmiset jotka tulee sua vastaan niin ne ajattelee että-
Umiira: Ei, ulkonakin näkyy, ainakin tytöillä tai naisilla: huivi, merkki.

Ryhmän *hijabia* käyttävät naiset ovat vahvasti tietoisia siitä, että heidät tunnustetaan ja oletetaan muslimeiksi heidän liikkueensa julkisissa tiloissa. Kuten Umiira toteaa, huivista on tullut voimakas islamin merkittäjä. Esiin tulee useita tilanteita, joissa heihin kohdistunut huutelu tai kiusaaminen on kulumoinnut sen käyttöön; huiviin tiivistyy voimakkaita negatiivisia käsityksiä islamista. Ilmiö on tunnustettu myös tutkimuksessa, joka koskee muslimien rodullistamista: prosessia, jossa muslimit kategorisoidaan muista

(tai ”meistä”) olemuksellisesti eroavaksi ihmisryhmäksi, jonka ajatellaan olevan luonnollinen ja siten ominaisuuksiltaan muuttumaton. Tällöin *hijabiin* saatetaan kiinnittää merkityksiä ”ulkomaalaisuudesta” ja islamilaisesta maailmasta”, jotka puolestaan ymmärretään länsimaisten arvojen vastaiseksi. (Ks. esim. Selod 2015, 84.)

Abdi: Mä mietin et se riippuu et mitä ajatellaan jostain huivista, jollain mummolla voi olla huivi. Mut se riippuu vähän et miten se on profiloitu. Et onko se vaikka niin kuin musliminaisilla on, että tiekkö leimataan niitä.

Nuoret tuovat esiin myös sen, että vaikka miespuolinen muslimi ei ensi näkemältä kiinnittäisi ulkonäöllään erityistä huomiota muissa suomalaisissa, myös musliminimi on vahva islamin merkittäjä (ks. myös Selod 2015, 84, 91). Vaatetuksen ja nimen lisäksi kolmas oletusten tekemisen peruste, sitä kysyvistä kenties neutraalilta tuntuva, on henkilön kotimaa tai äidinkieli – näitä tiedustellaan nuorten kuvausten perusteella yhtä mittaa.

Buur Fuule: Nykyään suomalaiset, niillä on vähän kokemus Somaliasta, että ne pystyy erottamaan muista. Esimerkiksi multa kysytään monta kertaa että mistä maasta sä olet, jos mä kerron että Somaliasta ne on että ”Niin mä ajattelin.” Ja kun silleen ajattelee niin heti mieleen tulee että mä oon muslimi.

Kiinnostavaa on, että ainoa henkilö ryhmässä, jolta islaminuskoisuudesta kysytään säännöllisesti suoraan on kristitty, jolla on juuret Kongossa. Ehkä kysymisen tarve kumpuaa juuri siitä, että Pablon ei voi yksioikoisesti olettaa olevan muslimi pukeutumisen, nimen tai kotimaan perusteella. Toisaalta moninaisessa porukassa myös musliminuoret voivat tulla määritellyiksi ensisijaisesti ”maahanmuuttajuutensa”, eivät uskontonsa kautta.

Pablo: No joo, se [olenko muslimi] on kyllä aika tyypillinen kysymys, ainakin mikä Suomessa tulee. Abdi: Eilen yksi mummo tuli ja kysyi että ”Mistä pojat on? Missä te ootte syntyneet, ettehan te voi olla suomalaisia?” Siit näkee myös et mitkä oletukset on. Ei ehkä uskonto edellä, mut heti kun näyttää eriväriseltä myöskin se näkyy.

Nuorten havainnot paljastavat sen, miten uskontoon, kulttuuriin ja ”maahanmuuttajuuteen” liittyvä rodullistaminen³ sekä ”vanha” ihonväriin ja muihin fyysisiin piirteisiin pohjaava rasismi kietoutuvat yhteen. Näistä ”ominaisuuksista” ja niiden erilaisista yhdistelmistä muodostuu monimutkainen rodullinen hierarkia. Uskonnon tai kotimaan kysymisen taustalla on usein halu asemoida henkilö tähän kuvioon oikealle paikalleen. Erityisesti Pablo, joka kategorisoidaan toisinaan kristityksi maahanmuuttajaksi ja toisinaan muslimimaahanmuuttajaksi, on herkistynyt tekemään tarkkanäköisiä havaintoja ilmiöstä:

Pablo: Jos joku luulee mua muslimiksi, en mä nää sitä silleen negatiivisena. Mut se on enemmän se minkä takia sä kysyt sellasen kysymyksen. [Jos] sen avulla lähtee tuomita henkilöä, mun mielestä se on tosi väärä kysymys. Sitä ennakkoluuloa on kuitenkin, olit muslimi tai ei maahanmuuttajana. Mutta ehkä se on vahvempi, miten ne torjuu muslimimaahanmuuttajia ja muita maahanmuuttajia, siinä on pikkusen eri prosentti. Sen takia sen huomaa myöskin, siinä on vähän silleen taka-ajatus minkä takia esittää sellasen kysymyksen.

Syrjintää vai ei, rasismia vai ei?

Nuorten keskusteluissa syrjinnän ja rasismin kokemuksista eri rodullistamisen perusteet ovat usein yhtä aikaa läsnä ja limittyvät toisiinsa. Ehkä osittain tästä mutkikkuudesta johtuen toiset nuoret eivät pidä syrjivinä tilanteita, jotka taas toisten mielestä ovat selkeästi sellaisia. Esimerkiksi työturvallisuuteen liittyvät pukeutumissäännöt jakavat ryhmän mielipiteitä: toiset pitävät niitä puhtaasti käy-

tännöllisinä, kun taas toiset aavistelevat niiden taustalla olevan syrjintää.

Buur Fuule: Mutta mun kysymys on, syrjitäänkö meitä. Jos puhutaan Suomesta, jos nuorella on huivi tai semmonen iso parta, jos menee hakemaan töitä on vaikea saada.

Anisa: Emmä tiiä, emmä usko. Ehkä jos jotain on niin ehkä kielen takii, mut jos sä puhut sujuvaa suomen kieltä niin kaikki ajattelee et sä oot yhteiskunnassa ihan ookoo. Et mun mielestä ei perustella silleen ”Hei, et sä pääse meille töihin koska sull on huivi.”

Shukulaatiina: Kyllä, joskus tapahtuu. Toissa kesänä mä hain kesätöitä päiväkodista ja pääsin haastatteleluun. Ja he sanoivat, että sinulla on huivi ja lapset pelkkää sinua. He kysyivät voitko poistaa huivin, mä sanoin että mä en pysty. Ja joskus, esimerkiksi jos mä haen jostain kaupasta töitä, he sanovat sulla on pitkä hame, voitko ottaa housut.

Anisa: Se on tosiasia että turvallisuussyistä suositellaan housuja. Jos on tosi pitkä [hame] niin turvallisuus, jos kaatuu tai liukastuu.

Abdi: Aa, hameeseen liukastuu? Toi on aika jännä, mun mielestä!

Hamed: Kuukausi sitte mulle kävi silleen, että TE-toimistossa luki että tää työpaikka on vapaana. Mä soitin sinne, mä puhuin sille ja sit mä sanoin sille mun nimen, sit se sanoi että tää paikka ei oo enää. Sillon tuli vähän sellanen olo että ei olis pitäny sanoa oma nimi, olis pitänyt sanoa joku suomalainen nimi.

Miten tulkita tällaisia tilanteita? Selkeää rasismia on helpompi tunnistaa kuin työturvallisuusmääräyksien tai kielitaitovaatimusten taakse kätkeytyviä syrjiviä käytäntöjä:

Anisa: Mutta mulle ei oo ikinä tehty mitään rasis-tijuttuja, ei ikinä!

Umiira: Pirkkalassa oli kunnan rasisteja. Oikeesti. Koulussa opettajatkin oli, joo. Ne kattoi vaan ylös alas, käveli ohitte. Ja kerran mä olin bussissa istumassa, yks mies tuli: ”Rättipää!” Mä säikähdin, mulla oli kuulokkeet, silti mä kuulin silleen ”Rättipää! Nouse ylös!” Mä katoin kaikki, ei oo ketään, mä menin ihan takaa tiekkö. Ihan hiljaa.

Anisa: Oh my, mä en olis antanu periksi, kunnan riita olis tullu. [Koulussakin] mä aina tappelin niiden kanssa, ja nii kukaan ei enää uskaltanu mulle mitään.

Arjessaan nuoret joutuvat valitsemaan eri toimintatapojen välillä rasismia kohdatessaan. Anisa tappelee vastaan, ja tuntee sillä tavoin välttäneensä rasististen tekojen kohteeksi joutumisen. Mutta mitä jos ympärillä ei ole ketään? Miten uskaltaa ja jaksaa tapella, jos haluaisi vain olla rauhassa? Abdi nostaa keskusteluun yhteiskunnallisen vaikuttamisen, jotta nuoret eivät jäisi yksin. Lord vastaa:

Lord: Se on totta. Mutta Suomessa on vähän vaikeaa tää yhteiskuntaan vaikuttaminen. On paljon sellasta ennakkoluuloa, että joo ne varmaan asuu siel viidakossa, ne ei koskaan oo nähny valoa, ne ei tiedä mikä on puhelin ja telkkari. Tää on tosiasia! Ainakin jotka ei yleensä matkusta Afrikkaan, niille on jääny sellanen kuva. Esimerkiksi kerran joku vanhempi rouva kysyi multa ootko mistä päin, mä sanon Kongosta, se kysy että onko teillä siellä sähköä ja valoa. Mä sanoin ”Hei hei, kmoon, tietysti meillä on Afrikassakin valoa, meillon liikennevaloja, meillon apteekki, kaikki löytyy, autojakin. Ja jopa pyörä.” Ja se on silleen ”Ai oikeestiko?”

Elina: Ja susta tuntuu, et noiden ennakkoluulojen takia sun on vaikea vaikuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan?

Lord: Joo, exactly.

Uskonnollisuuden näkeminen riskinä – julkinen keskustelu terrorismista ja sen herättämät tunteet

Buur Fuule: Mutta nykyään nuoria syytetään, että uskonto on väärin. Että ne lähtee jonnekin, tekee jotain väärää, tappaa ihmisiä.

Työryhmän nuorille, joiden elämässä uskonto on yksi tärkeimmistä asioista, ajatus hartaan uskonnollisuuden pitämisestä mahdollisena radikalisoitumisen merkkinä on ongelmallinen. Keskustelemme siitä, keitä ”terroristit” ovat ja miksi jotkut nuoret päätyvät väkivaltaisesti radikalisoituneiden riveihin. Tässä painottuu eronteko aitoon uskonnollisuuteen; radikaalit jihadistit määritellään joko tietämättömiksi uskonnosta tai sen tietoisiksi väärinkäyttäjiksi.

Anisa: Niitä nuoria aivopestään tavallaan, et se ei mitenkään liity uskontoon, kaikkihan tietää että eihän uskonossa oikeesti tehdä tollasii. Mut jos on aiwopesty niin ei ihminen tajuu mitä pitää tehdä.

Syvän uskonnollisuuden ja väkivaltaisen jihadismin sekoittuminen mielikuvissa toisiinsa on ilmiö, josta nuoret kritisoivat erityisesti länsimaista mediaa. Vaikka he ovat itse vahvan tietoisia mielikuvan virheellisyydestä, se satuttaa silti. On yli sata vuotta siitä, kun Du Bois (1903, 3) kirjoitti kaksoistietoisuudesta – siitä, miten jatkuvasti joutuu katsomaan ja arvioimaan itseään toisten (valkoisten) silmien läpi. Maahanmuuttajiksi kategorisoidut, terrorismipuheen varjossa elävät nuoret joutuvat yhä tasapainoilemaan saman asian kanssa. Hamed kertoo, miten erällä tutustumisretkellä hänen ryhmäänsä suhtauduttiin, kun he kertoivat olevansa Afganistanista:

Hamed: Jostain syystä ne vetäytyi. Ei ne halunnut enää keskustella meidän kanssa. Niin, se kyllä tuntuu meistä vähän pahalta.

Elina: Pystyykö sanomaan muuta ku et vähän pahalta?

Hamed: Sä luulet ittestäsi, että se on sun syy, tai sä oot niinku syyllinen jostain.

Pablo: Niin, kyllä tulee semmonen epäreilu mieli, niinku injustice.

Elina: Eli Pablo loukkaantuis siitä miten islaminuskontoa ja muslimeita kohdellaan, mutta Hamed sanoi että tulee syyllinen olo.

Hamed: Niin, koska mä oon islaminuskontoinen. Kato kun tulee paljon näitä uutisia ja sanotaan että muslimit tekee tällasta. Niin sitten, koska mä oon muslimi, mulle tulee sellanen olo että mä oon syyllinen, vaikka muut on pahoja.

Pablo: Jos jotkut ihmiset on terroristeja niin ne ihmiset on terroristeja. Ei se islaminuskonto terroristi oo. Sen takia sellasta uskonto-sanaa ei mun mielestä pitäis käyttää ihan missä tahansa kehyksessä, ihan sama oli se islaminusko tai kristinusko.

Uskonto, kulttuurit ja ihmissuhteet arkielämässä: ristiriitojen äärellä

Seuraavaksi syvennytään pohdintoihin siitä, miten uskontoa arjessa eletään ja miten se asettuu osaksi sen muita merkittäviä asioita – osin sujuvasti, osin ristiriitaisesti. Keskeisiksi teemoiksi nousevat uskonnon asema muuttuvassa maailmassa, ystävyyssuhteet eri uskontokuntiin kuuluvien kanssa sekä seurustelusuhteet ja avioliitto.

Nykymaailma, synty ja syyllisyys

Umiira: Nykyään nuoria ei kiinnosta uskonto.

Anisa: Se on fakta, että nykynooret, me ollaan ihan toisesta maailmasta. Vaikka me halutaan olla kunnan muslimeita niin ei kukaan pysty, kaikki virheet mitä tehdään...

Elina: Olikse sit aikasemmin jotenki helpompaa?

Anisa: Emmä tiää, some varmaan justiin muutti maailmaa. Ennen islamia sanottiin yhkes uskonnoksi. Mut nyt jotkut uskoo että huivilla ei oo mitään väliä, jotkut uskoo että huivia on pakko käyttää, jotkut taas uskoo että ei tarte rukoilla Jumalaa vaan tuomitsee uskok sä sydämen kautta, mut jotkut on taas sillee et pitää tehdä tekoja, pitää rukoilla, pitää tehdä näitä asioita.

Nuorten jokapäiväistä elämää Suomessa värittää ristiriita uskonnon syvän merkityksellisuuden ja ympäröivän maallistuneen yhteiskunnan elämänmenon välillä. Syyllisyyden tunteet ovat osa monen arkielämää, mutta toisaalta myös tietoisuus siitä, että elää historiallisesti erityistä hetkeä:

Anisa: Vaikka me tiedetään [mikä on oikein] niin silti me tehdään oikeesti enemmän syntiä. Justiin niinku huivi, jos on häitä me ei käytetä huivia, se on haram, me kaikki tiedetään mut silti tehdään. Mäkään en välillä käytä huivia. Välillä mä aattelen että ei vitsit, mä tein synnin, mut sitte ku ei kaikki käytä huivia, sä et huomaa et sä teet itteki syntiä.
Lord: Se [muutoksen syy] ei oo pelkkä some. Ai-

nakin jos mennään Raamatun mukaan niin siel sanotaan että ennen maailmanloppua tulee oleen iso muutos. Että ihmiset ei tuu hirveesti uskoo mihkään, ei tuu uskoon Jumalaan, ja se pukeutumiskoodikin on siinä mukana. Me tehdään syntiä, se on totta niinku sä sanoit. Vaikka me tiedetään itsekin deep down, me ei olla ylpeitä niistä yhtään.

Myöhemmässä nuorten naisten kesken käydyssä keskustelussa aihe osoittautuu monisyisemmäksi. Ei olekaan niin selvää, mikä on syntiä ja mikä ei, mikä on oikeasti uskonnon kannalta merkittävää ja mikä taas kulttuuriin liittyvä tapa, josta nämä naiset haluavat saunoutua irti. He keskustelevat pitkään huivin käytöstä ja sen merkityksestä itselleen. Samalla he toteavat, että jokainen saa heidän mielestään päättää itse ja että muiden vaatetuksen ja tekemisten tuomitseminen on ahdasmielistä.

Anisa: Mist Jumala tietää, oikeesti voi olla, emmä voi tuomita sitä että ei oo huivia.

Umiira: Mut jos sä oot ulkona farkuissa, niin joku somaliäiti tulee että ”Toi tyttö on menny huonoille teille!”

Shukulaatiina: Joo, tiedän, ne keskittyy vaan toisten asioihin. Mä otan kulttuurista vaan ne asiat mitkä on hyviä. Ne mitkä on huonoja ei kuulu mulle, mä en hyväksy niitä, mä jätän ne.

Ystävyden merkitys – on paljon muitakin asioita kuin uskonto!

Tärkeystään huolimatta uskonto ei ole koko elämää tai omaa itseä määrittävä tekijä. Nuorten puheenvuoroista välittyy uskonnon rakentuminen osaksi elämää muiden asioiden – ystävyyssuhteiden, koulutuksen ja työn, harrastusten ja hyvinvoinnin – ohella, joskaan ei vailla ristiriitoja.

Anisa: Mun mielestä kavereussuhteessa ei uskonto tuu puheenaiheeks. On paljon paljon muitaki asioita, huolenpitoa ja muitaki asioita ku joku uskonto. Et jos oot muslimi oot muslimi, jos oot kristitty nii sitte se on sun asia. Mun mielestä.

Umiira: No jos sun kaveri ei käytä huivi tai...?

Eksä voi puhua jotain, vaikuttaa sen mielipiteeseen? Shukulaatiina: Ei, mun mielestä ei tarvii sanoa. Jos häntä kiinnostaa oppia jotain mitä huivi tarkoittaa, sitten mä voin kertoa hänelle. Mutta jos hän ei halua itse, hän on mun ystävä, se riittää.

Anisa: Jep. Mä en oo ikinä yrittäny kääntää mun kristitty frendi muslimiks, ei ikinä. Mä vaan pidän siitä mitä se on, annan sen olla mitä se on, en mä voi puuttua sen asiaan. Jos se bailaa joka yö... Umiira: Eksä pysty kertoo sun mielipiteitä siitä asiasta?

Shukulaatiina: Esimerkiksi jos mun kaveri sanoo että mennään nyt diskoon tai tapaamaan jotain miehiä, mun ei tarvitse, mun uskonto kieltää. Sitten jos häntä kiinnostaa keskustella tästä niin silloin mä voin kertoa.

Umiira: Onkse haram jos mennään diskoon tai baariin? Jos meet sinne etkä juo mitään, sä et tee mitään?

Shukulaatiina: Haram, haram, haram! [Lyö kädellä pöytään.] Mä en halua, mutta sä voit mennä.

Anisa: Eihän oo! [Naurua ja huutoa.] Mä en juo enkä tanssi, mut jos ne on mun parhaan kaverin synttärin ja se pitää ne diskossa, niin totta kai mä menisin.

Rakkaus, seurustelu ja avioliitto – rohkeita kysymyksiä uskonnon, kulttuurien, perheen ja oman sydämen ristivedosta

Väittely siitä, voiko diskoon mennä jos paras ystävä pitää siellä syntymäpäiväjuhlat, tuo hyvin esiin jokapäiväisessä elämässä esiin nousevia kysymyksiä ja kunkin yksilöllisiä ratkaisuja. Intensiivinen mutta samalla rai-lakkaasti vitsaileva keskustelu seurustelusta ja avioliitosta valottaa aihetta edelleen:

Anisa: Seurustelusuhteet on tavallaan uskonnollisesti kielletty! MUTTA nykyihmiset silti on suhteessa muiden kanssa.

Shukulaatiina: Mutta uskonnossakin sanotaan, että sinä voit valita ja kertoa vanhemmille, mutta sen kulttuurin mukaan mihin me [somalit] uskotaan tytölle valitaan puoliso. Mutta nyt se on muuttunu. Umiira: Ehkä, mutta ei vielä. Kyllä nytkin vanhemmat uskoo vanhaan kulttuuriin.

Nuoret pohtivat pitkään sitä, mitkä seurusteluun ja avioitumiseen liittyvät tavat pohjautuvat islamiin ja mitkä kulttuuriin. Kaikki ovat sillä kannalla, että kulttuuriin liittyvät perinnäistavat ovat muuttumassa. Suostuttelemissa vanhempien toivomaan liittoon silti tapahtuu: valitsemalla ”oikein” nuori valitsee perheen siunauksen, mutta kieltäytymällä hän valitsee kirouksen. Nuorten naisten rohkeus puhua vaikeista aiheista ja pohtia yhdessä omaa suhtautumistaan niihin vakuuttaa siitä, ettei ristiriitojen kanssa eläminen ole heille lamauttavaa. Luoviessaan niiden keskellä jokapäiväisessä elämässään he etsivät aktiivisesti omia ratkaisujaan, ja keksivät myös keinoja päätöstensä toteuttamiseksi:

Shukulaatiina: Mä en valitsisi niistä kahdesta [siunauksesta tai kirouksesta] yhtään! Jumala sanoo että sinä päätät itse omasta tulevaisuudesta ja elämästä.

Abdi: Mutta miten te ajattelette parisuhteesta? Eiks niin et te koette et sä voit valita itse mitä sä haluat? Shukulaatiina: Joo.

Anisa: Jos on poikaystävä tai tyttöystävä ei kukaan kerro porukoille, se on yleensä piilossa.

Umiira: Mutta se on hyvä. Että jos ootte kauan yhdessä, sitten vasta kerrot sun perheelle.

Shukulaatiina: Ja sanot perheelle, että hänen kanssa me ollaan oltu yhdessä ja me päätimme mennä naimisiin.

Anisa: Ja jos mun isä sanoo ”Tää mies ei oo oikee” ja mä mietin se on oikeesti oikee... Justiin silleen että me käydään kunnan keskustelu! [Paljon naurua.] Mutta oikeesti mä vieläki mietin että mä oon nuori vielä, en mä oo valmis mihinkään naimisiin.

”Mä oon antanu mun näkökulman”

Viimeisellä tapaamiskerralla keskustelemme puheenvuoron ensimmäisestä tekstiversiosta. Nuoret pitävät siitä: heistä jokainen on antanut paljon, ja tekstissä on jokaisen näkökulma mukana. Yhteisellä kiitosillallisella keskustelu käy jälleen vilkkaana alkaen jalkapallosta päättyen erilaisiin hääperinteisiin. Illallisen ja

hyvästien jälkeen Abdi ja Elina jäävät pohtimaan prosessia. Tunnumme kunnioitusta nuorten rohkeutta ja avoimuutta kohtaan, ja huolehdimme siitä, miten jokaisen ajatukset saisivat tilaa puheenvuorossa. Tämän tekstin keskustelukatkelmat ovatkin väistämättä lyhydessään puutteellisia. Sellaisina ne kutsuvat lukijoita kuuntelemaan tarkasti sitä, miten nuoret yhdessä aktiivisesti pohtivat, määrittelevät ja rakentavat merkityksiä päivittäiselle elämälleen. Anisan huudahdus otsikossa osoittaa ristiriidan, jonka suhteen (myös) tutkijoiden herkkyyks on koetuksella: näitä nuoria ei pidä tarkastella muslimiuden määrittämänä kategoriana, mutta uskonnon elävällä ja muuttuvalla merkityksellä heidän elämässään on silti väliä – sitä ei voi ohittaa. Kun Anisa aloitti tämän puheenvuoron vaatimuksellaan muslimien kohtelusta samantapaisina kuin miten kaikkia muitakin ihmisiä kohdellaan, päättäköön sen siis Pablo pyynnöllään kaikkien ihmisten kohtaamisesta erilaisina yksilöinä:

Pablo: Jos mä lähettäisin viestiä ihmisille, se olis että yrittäis enemmän tutustua ihmisiin ja jättää varsinkin uskonnolliset ennakkoluulot pois. Koska ihmiset ei oo samanlaisia vaikka ne olis samasta maasta tai samasta kulttuurista. Lähtee enemmän ehkä tuomitsemaan ihmistä sillä mitä se henkilökohtaisesti tekee eikä sen mukaan mitä muut samanmaalaiset tai saman kulttuuriset tekee.

Viitteet

- 1 Työryhmä kokoontui viisi kertaa (kokoonpano vaihteli hieman eri kerroilla) ja keskusteli nuorten valitsemista aiheista. Ensimmäistä tutustumiskertaa ja viimeistä kiitostapaamista lukuun ottamatta keskustelut nauhoitettiin. Abdi ja Elina ovat työstäneet tekstin keskustelujen pohjalta, joita siten on editoitu paikoin paljonkin. Työryhmän kanssa on käsitelty keskeneräistä tekstiä ja keskusteltu sisällöstä ja tyylistä, esimerkiksi puhekielen säilyttämisestä.
- 2 Nuoret esiintyvät tekstissä valintansa mukaisesti joko omalla tai keksimällään etunimellä.
- 3 Maahanmuuttajien rodullistamisesta Euroopassa ks. esim. Silverstein 2005, ja muslimien rodullistamisesta esim. Garner & Selod 2015.

Lähteet

- Du Bois, W. E. B. (1903) *The Souls of Black Folk*. University of Virginia Library: Electronic Text Center. <http://sites.middlebury.edu/soan105tiger/files/2014/08/Du-Bois-The-Souls-of-Black-Folks.pdf>. (Viitattu 18.10.2018.)
- Garner, Steve & Selod, Saher (2015) The Racialization of Muslims: Empirical Studies about Islamofobia. *Critical Sociology* 41 (1), 9–19.
- Selod, Saher (2015) Citizenship Denied: The Racialization of Muslim American Men and Women post-9/11. *Critical Sociology* 41 (1), 77–95.
- Silverstein, Paul A. (2005) Immigrant Racialization and the New Savage Slot: Race, Migration, and Immigration in the New Europe. *Annual Review of Anthropology* 34, 363–384.